

MOEILIJKE POSITIE DER INDISCHE NEDERLANDERS

lijke luiheid en gebrek aan zelfvertrouwen heeft verweten zonder naar de oorzaken te vragen.¹

In 1892 kwam de belangrijke nieuwe regeling tot stand waarvan wij eerder al gewag maakten: alle Indo-Europeanen verkregen het Nederlandschap. Dat betekende niet dat hun maatschappelijke achterstand verdween. In 1900 sprak van alle kinderen die in Indië voor het eerst bij de Nederlandse scholen voor lager onderwijs werden ingeschreven (dat sloot de kinderen van de uit Nederland afkomstigen in), nog geen 30% normaal Nederlands, meer dan 40% sprak uitsluitend Maleis. Nadien raakte de Nederlandse taal meer ingeburgerd in Indo-Europese kringen – niettemin bleef de positie van vele Indo-Europeanen moeilijk. Sommige begaafden konden tot de hoogste functies opklimmen in het bestuursapparaat, bij de strijdkrachten, hier en daar ook in het bedrijfsleven, anderen (hun aantal werd in de jaren '20 op minstens tienduizend geschat) zonken weg of dreigden weg te zinken in de arme kringen van het inheemse deel der samenleving, en tussen die uitersten bevond zich de grote groep der Indo-Europeanen die, pogend zich te verheffen boven de inheemsen, maar al te vaak botste op de bovenlaag van diegenen die uit Europa afkomstig waren. Wel kregen in de twintigste eeuw veel Indo-Europeanen functies bij de overheid en in het bedrijfsleven, maar meestal in de lagere en middelbare rangen, en in het bedrijfsleven begonnen zij dan met een salaris dat de helft was van wat een pas gearriveerde, soms van minder diploma's voorziene Nederlandse kracht ontving; recht op verlof in Europa hadden zij niet. Tot welstand kwamen slechts weinigen. Van die posities in de lagere en middelbare rangen ging weer een deel verloren toen zich als goedkopere arbeidskrachten inheemsen kwamen aanmelden die Nederlands onderwijs hadden kunnen volgen.

★

Binnen de groep der Indo-Europeanen ging zich (hoe kon het anders?) een duidelijke politieke differentiatie aftekenen: de meesten, gedreven door de begrijpelijke behoefte om zich van de inheemse wereld te

¹ R. Nieuwenhuys: *Oost-Indische spiegel*, p. 297.